

М-да аныбым, Автор

От мѣна, от мѣна—
Сайын оргуйар оройо,
От мѣна, от мѣна—
Дойдум сайынгы ырайа.

III

От мый аатырар
Сытыы куйаас бүгүөрүнэн,
Сайын ситэр өлгөрүөнүн,
Сигээнэ элбээнэс кэргэтинэн.

Сырдык таппах сыреар
Сып-сылаас сазырынан,
Сүрөң-быары уоскутар
Сөбүтөр соңуна килебизин.

— — —

От мид—
Сарангынык кынагыгар уйдары,
Кырааан чычыах оютуу,
Көй көгүт урсунга,
Көгүү үөхүтүн билленте.

Ог мийа—
Хөргүнаах хөдүһам
Хөдүот очуттара
Ыстаал хотгуру ыллатаң,
Үрүн күнүүн сүрсар
Нүдэрэниэх күрэхтара.

От ыйд—
Айымы кызыл хантапас
Амтай нутар түүннээр,
Ахтылцааннах сүрөктөр
Көрсүдөр камус нүннээр.

От ыһа—
Мин миньһигэ*
Тапталым бийһигэ—
Холбоонөөх хотурум—
Лаварум тэһөөбүт ыһа.

XX

От бийн,
Отордоон улааппыт,
Ово сааһым
Отонноох ангоойугун
Амтаһнаах сытыһан

дипломы.

От ийн,
Эдэр сааным
Эрчимтэх сэллэрын
Чалгийэр нэрчлэгийн
Камкябин.

XXX

От майтар
Имгис долгун
Илгистэр дээрн' амалар
Итн-куймас
Сөгүө нэмгээр.

Турусурдун от мйа—
Тууламыр тэратинэн,
Уруйдаанын от мйа—
Утары уувар уйгунунал!

ТОРГОВУТ КҮҢҮЭР

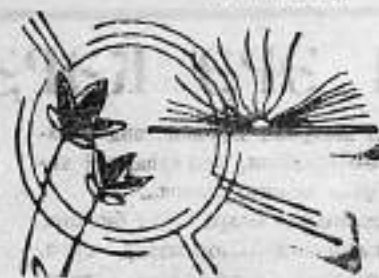
Бүтүн эн төрөөбүт күнүм,
 Күнү көрбүт күндү күнүм!
 Эн,
 От ийли сарылың
 Сүрөкхөр нигэрбит эбикиң,
 Сарсардааның сарылың
 Дуунаңар адабыт курдуктуу.
 Сатарым, ал ийли
 Сойбот сылаас пейкиң
 Сылааныңга сырдыңың өз,
 Саһаралаах көмүрүм.
 Ол ийли,
 Ийи сүрөтүм
 Улакхор таптал уотуңа,
 Көмүмүңгү өз,
 Уулдар, нусха
 Уйусхааным,
 Бүтүн
 Симиңи эйитиң,
 Сөргөх хампа чараның
 Сөбүрдөңүң сипсиреңиң,
 Сиббикк диктатиниң —
 Сахам алааңың киизпиреңиң
 Уонна уураан идиңи
 От ийли суоһа —

Обувь и убожество,
Дьяволов брод тапталым,
Атхасынат аялым!

X X X

Саһаам,
Чараас кынаттаах
Чакыр маҕан
Котар буолан,
Ого сааһым
Айгыр симэх
Алаһытар
Айаһнаата,
Өһүө тийбэн
Аар хатыһым
Алын лабаатыгар
Олорһот—
Үрүмэччи буолан
Үрүң тунах сыһыста
Сүүмэх курдук
Сүтөн хаалла...

YIH

● КЫАТЫ 55 СЫЛЫН КӨРСӨ

ТАНКАЛАР БЫЛЫККА ЫТТАЛЛАР

1942 онд Уданыннаах сарин икнэ: сыла, Советский Илэ дөйдуга, куттаа суураа-быта, Остоох дөйдү, табыр сүрөдөр Москвага ыган кэлбита, Ленинграды хонуунан төтүрүйбүтэ, Сталинград туһаайытынан, мүүстөөх, нимаа аһирини өнөрүрө, дөйдү саамай тымн суол- талаах, сүрдүнн, ылыталаан Кавказ хайаларын тал- ларар илбийбита, Дөйдү үрдүнэн: «Тугу барыгын фран- ца, туох барыта өстөөбү үтүрүтүүгө», — дикан лозунг суурута. Күчүмэни күүнэр өтүлөр.

Эхнийхэн байнхэхэ сүт-хураан, кили атаар баһыллар айнага, хошубаларга салаа да от, баһылларга, туурай да бурдук үүмэт, халлаантан хааншала таммак үүмэт хурааны сайша сагымлаабыта, Сирбит-дойду-бут орт уотунан ухуурбута, мөмүс күммүт озбоодуё тыгара, Аһыар-таннар абылаан ачымтаншын сага-ламмыта. Ошо эбин холхостары хоту көһөрүү сага-ланан дьон-сэртэ аймалбана, олохторо-дыахтарга сатарыныта, аны санаатахха, ынырыстаах күннэр-дымлаар этигэр.

Мин 1941—42-сс. Чурапчытаабы С. А. Новгородов аатынан педучилищета бастакы күүрү бүтөрөммин сайынсы каникулбар төрөөбүт Пушкин аатынан колхозпар тахсан былах быһа сыалдан атырдах майга баббаска үһүһүтүм

Иркутской уездной Милитаризации в 1942 г. ахсыныгытар дээрэ 584-с санинас стрелковой полкатытар баймааннай үөрөх барбытым, Олгон МНР-гар тайаарбытара. Баймааннай гарнизонна-25-с механизированнай Кызыл Знамялаах. Халхы-Польский Забайкальский бригадада адалбытара. Бейши саха солдатытар бэйлэ үлүһийит.

1945 снл атырдык ыйым токус күнүттөн Ис Монголдин илэрншымсатын көгү көтөнүт, түүх да өрчөмөн, ууга-халар суох Гоби кумах таас истазбикон куйааска буулан, айнабакка оччыткан, утатан нөхсү-бут харааран, танка сахсылцааныгар буоруван, кума-бынал көмүлжөн, сыжкырыр тыммын өрө ордои истэхинтигэ тахтотон перевал өнөрбуттара, Бэйбэй, өлөкүтө элчкелтара сыдыар походной кухнабы-

тыттан ашигшата буолулар. Ол билимнэргэ кыраакый холуудас баарын булаллар, сүбүрдүлүүтүт бууу илээн 5 салдарыт көмүс үнүхтэргэ оһһо хаалыага.

Атырдах айыи 11 күнүтөр Гоминдавовский кан-
дрийский полканы үгүт сыйлаамыт Долоннөр куу-
раты босхолообушут. Манва суукка устатмгар куорат
тас өртүтөр окуона хастаи киинибитхөр хаалыат
сүрүи күүстөрбитен. бөкүлөстөрбыйыи кэтэсипиит,
Сыйлаанан тыиы ылаи Хинганы туорааиыи күү-
уох мунидуймушут. Атырдах айыи 12 күнүтөр аии
Альянтияи даттамыт Хинганы туорааиыи историда
кирэр бөйбуйи похода сафалаамыта. Бу 1400 км
усталаах, 30 нөс туораалаах согодох массовыи суол-
лаах, Квантунский армияда хаалыи халха бусуи
олорор линкиири сис тыалардаах, лыиба бадарван
маарлаптаах Мишжуряи ытыи хайата.

Аттах, сатым, мото-чаастар кымырдагас курдук
соротох суудунай, субуналлар, Суолбут сорох үрдэ-
лэрин биһитинин эргилэм тахсарбыт. Абыт билиэт үө-
өртүмүн тааналарбыт сымлааллара көрүүххэ дыктат-
хартыана этэ. Кичиктэн-ардах ыңыстаах уунаа ку-
тан суолбут дымба курдук пайдэ көһиллэн үгүс
механизироннай чаастарбыт хааллар хаалан исти-
лэр. «Тааналар суол тас өртүмүн» дээн генерал
Алиев тус бириксэлэ, Ойно эбик Монголия кавале-
рийтын ыргатаннааа өлбүт аттарын, перлюдтарын
өдүгө биһр мэлэй буолан, суол тас өртүмүн маһы
таалы, сүөһү ханнын сүдэ сыһара таастары үнтү
күстөрөн, айаас аты минимит тэпсэ аланнааһыан
буолла. Түүн харатата да бөрт. Ардахыт таанара
суккуйар, Сысыһан-сосуһан, ардыгар «под откос» бара
сыһабыт, ханна тийбэн «сысадыра» түбэйэн умсаах-
таанарбытын биллэххитүөй?

Бу илан ардах уугутган дүснөбят дохсун суурун-
тах өрүсө, мигрен ятна, түстүбүт. Бийиги ара, бу-
луу дуу, Момсоян аттаах, ариняги, сатын, мото-чаас-
тар бөгөтө кыбычаан бадайы, сиргэ мбылы, симсэн
гуралхтымалар, өбйт. Усту оттору, бэд табаахтыры-
да, нөгүдээбөккэ ибизин сымтайа, надын тигери өлөр

дохпутуна эмискэ хайа Хиспараттан, талах бичимыт-
тан автоматтан чачагыраттылар. Айна суох адыар-
хай, нитэ суох нэдэн буолалы Бийиги танкабыт кү-
лүгэр түстүүбүт, чабылыгымыр уоттары туһаанал
итыллаабытынан бардыбыт, танкабыт нулэмэттаан
күһүгүрттө, аттаах, сатым аймалдаана, өлөр-өлүү
таннары сатылаата. Киһилээх, сорохторо киһитэ
суох аттар киһини-сүөлүнү, барда талааҕы илдьи кэ-
лэн, сорохтору өрүскэ туту тиһирдэлэр, сорохтору
бирок үстүн сырсан эппиэстилэр. Остөөх уота ах
барда, хайага түбөн сүтөн хаалла. Сылсы кистээһиннэ,
дьон хаһынты-иһынты ой-ийдээх тулуйбат үлүгөрө,
Халлаан сырдаабыттан көннө көрбүһүнүт, киһи ойүт-
төн-саһастыгунан араһнат, миньрактаах хартылана,
Өлбүт аттар өлүктэрин хомуйан унаттардылар. Сал-
дааттары көмөч, маныһан обедиск туруордубут. Ар-
дахпыт астан, өрүспүт уута тардан, күн иһине апа-
дыгар салтым айаһыныатыбыт

Хийтээмжитийг аныгтайг баримт. Суалбурт одус сийлээгүйг мурдуг эрийг бууруу байсан, олно эбн ардахгүйт жүүхүн өсүүд одус багарааннаар ала- бата магна буудла. Вэл таакалар трофунан тард- нан түүтэлнэр буудулар. Көнийгиттэн илэр ма- ханжироннай чаастарбыттан 24-үү хийлээх нкн маастаа туормаастаа тогу барн, истигэз кур- дуг таас хайттан алдараг днги мавилан хаалд- лар. Буудыгата суох баялагийг баядыгта ордук хя- раастаааах, хомолтооох буудла. Кэристэбл өнө- рөн, миймийн обелнск туруоран 48 буудун нэмүс угуухгара дүйсээ тухарь олно хаалбгата.

Түүнчлэн аймгийн Хянганы туураан тэмнэр суох станциллаах-Йлэх куораты босхолонтубут. Манна Квантускай армия мотоциклиной бригадатын ула-хан утарымыта суох билин бэриннэрдбит. Бу бэйэтэ гүһүнал тилсэн.

Саринин Мүндөй куоранка түмүктөбүтүм. Бойгобууду сулабууттан быһа тардан көңсөтөххө атамине.

Василий ПОЙСЕЕВ,
Сэрин, педагогической хэл ветерана.

